

TRIBUNA

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ

APARE SUPT ÎNGRIJIREA D-LOR :

D-r Constantin Bucșan, D-r Onisifer Ghibu și Gheorghe Popp

CUPRINSUL :

- Gh. Pădure . . . Acțiunea studenților
 P. P. Stănescu . . . Cuvinte care fac cinste unui popor
 Const. Asimini . . . Blestemul morților, (poezie)
 O. G. Orfelinatul Românesc din Sibiu
 N. Bardescu Cluj / Un an de zbucium Cluj
 M. Strajan Amintiri din școală
 Vasile Stoicanea . . . Patru fete... (poezie)

CRONICI :

D-l P. P. Carp la Brașov.—Un epilog al alegerilor dela Galați.—O broșură a unui francez despre Românii din Transilvania.—Balul mascat al scriitorilor români.—A. S. R. Principele Carol și Aurel Vlaicu.—N. Bălcescu către V. Alexandri la 1847.—Anul școlar în Ungaria.—Ciudățeni.—O neînțelegere.—Viitoarea orientare a politicii românești.—Războiul actual și urmările lui pentru viața morală a omenirii.—Istoria Românilor din Transilvania în franțuzește.—Maghiarizarea orașului Fiume.—Evoluția unei reviste școlare.—Cine va fi noul Mitropolit la Sibiu.—Un nou mijloc de zăpăcăală a opiniei publice.—Cărți primite la redacție.—Poșta redacției.

REDACȚIA :
 „LIBRĂRIA STĂNCULESCU”
 Bulevardul Elisabeta No. 5
 BUCUREȘTI

ADMINISTRAȚIA :
 SOC. AN. „RAMURI”
 Strada Liceului No. 5
 CRAIOVA

PREȚUL 20 BANI

13912

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SĂPTĂMÂNALĂ

ACȚIUNEA STUDENȚILOR

Oricât am fi partizanii principiului de ordine și muncă, nu putem să nu aprobăm „greva” studenților universitari din Iași și București. Atât formal cât și în fond, dreptatea cauzei studenților ieșeni este prea evidentă. Legal, ei nu au uzat decât de un drept al lor de *cetățeni* față de un *conferențiar* a cărui politică și persoană le era antipatică. Faptul că incidentul cu d. Virgil Arion s'a petrecut în aula universității nu schimbă lucrurile întru nimic. Dacă manifestații întâmplător nu erau studenți, ce pedepse disciplinare putea să le aplice senatul universitar al d-lui Constantin Stere? Oare avea și în acest caz puterea să decidă pedepse, eliminări, excluderi dela anume eligibilități?

Dacă există un vinovat, este senatul universitar care a îngăduit ca aula universității să fie pângărită cu încercarea de reabilitare a unui om, compromis nu numai politicește, dar și moralmente.

De zece de ani răul cel mai mare, boala cea mai primejdioasă pentru viața acestei țări, e lipsa de educațiune morală. În viața publică și privată, în politică, în administrație, în comerț, în raporturile personale dela om la om, ea se întinde ca o cangrenă ascunsă care nu eruză nimic. Ea atacă copacul voinic și drept al tânărului staf româneș, scorbosindu-l și amenințând să-l prăbușească înainte de bătrânețele lui. Oameni de bine, oameni clar văzători au sunat de mult alarma îngrijorării, aproape a disperării. Reforma morală e azi suprema nevoie a țării, mai importantă, mai arzătoare decât orice reformă politică internă.

Războiul european a pus această problemă cu o putere și mai convingătoare decât până acuma. Pe vastul câmp al luptelor între miltoane, în urletul tunurilor, în trumful succesorilor mari sau mici, răsună pretutindeni imnul superiorității morale. *Oricând și oriunde biruința e fructul sănătății și curățeniei sufletesti. Și cu cât un popor e mai mic și mai sărac în mijloace materiale, cu*

atât mai bogată trebuie să fie comoara sa de bogății sufletești, cu atât mai mult trebuie să se întindă arcul puterilor sale morale, dacă vrea să triumfe asupra greutăților. Va rezista România în mijlocul cataclismului mondial? întrebarea asta încrețește azi fruntea multor patrioți sinceri. Sunt între ei chiar oameni cari, cu cele mai bune sentimente, găsesc totuși că din cauza lipsei de pregătire sufletească și de seriozitate morală, România trebuie să șovăiască și să întârzie până în ultima clipă cu luarea unei hotărâri ireparabile.

Și atunci, în momentul suprem și poate cel din urmă al înfăptuirii posibile dela marginea prăpastiei, iată un semu adânc îmbucurător de reacțiune: tinerimea însăși, îngrozită de întinderea și adâncimea răului, face gestul cel dinfăi de dezrobire morală. Patruzeci de ani școala nu a putut să o prefacă, să o însănătoșeze, și atunci printr'o minune, elevul se prefacă în pedagog și încearcă el să însănătoșeze școala, incapabilă a-i da educațiune. Această e marea, minunata semnificațiune a mișcării studențești de acuma.

D. Virgil Arion, contra căruia ea e îndreptată, e personificarea putreziciunii morale care trebuie cu orice preț înfierată, arsă și distrusă. El e un Vasile Mangra al vieții politice românești. Prin el studenții combat nu atât o politică, pe care o reprezintă și alții, chiar și d. Stere, cât o anume stare morală: lipsa de convingeri și de caracter, trădarea și oportunismul politic, lăcomia și arivismul personal, proclamate ca principiu suprem în viața publică și morală.

De aceea mișcarea studenților trebuie privită ca o reacțiune a fondului de sănătate morală, latent în adâncul sufletului românesc. Ea spune că nu este adevărat că acest neam e fundamental stricat. El nu a abdicat la voința de a se ridica din noroiul moral al unei clase conducătoare bolnave. Tinerețea lui viguroasă îi acordă dreptul la o viață lungă. El vrea să se prefacă, să se primenească, să renască la un nou destin, căci simte că numai prin prefacerea sufletească se va putea dobândi și prefacerea granițelor a cărei oră e aproape

Tinerilor, cari luptați pentru această prefacere, mergeți înainte. Pe steagul vostru e scrisă deviza tuturor bunilor patrioți. Lupta voastră e bună; ea trebuie să fie biruitoare.

Gh. Pădure

CUVINTE CARE FAC CINSTE UNUI POPOR

— Dintr'un manifest al Cehilor din străinătate. —

Innaintea de războiu, încă era încordată ciocnirea dintre dinastie și națiunea cehă. Războiul a făcut imposibilă orice încercare de împăcare. El a fost început fără ca Reichstatul ori Dietele provinciale să fi fost consultate. Singur între toate guvernele din Europa, guvernul austriac n'a îndrăznit să ceară părerea reprezentanților popoarelor sale: le știa prea bine răspunsul.

Cehii sunt de sigur unul din grupurile etnice la care ideia de solidaritate slavă e mai mult răspândită; ea face parte din ei, a fost proclamată de poeții lor, de istoricii și de publiciștii lor.

Cehii au fost totdeauna dușmanii Triplei Alianțe și ai imperialismului teuton. De când a început războiul ei și-au manifestat prin toate mijloacele viile lor simpatii pentru Ruși, pentru Sârbi, pentru aliații lor din Apus.

Găsindu-se în împrejurările cele mai grele, Cehii au încercat cel puțin să-și îndeplinească datoriile față de civilizație. Resistența lor pasivă a desorganizat Austria; mulțămită lor și celorlalți Slavi din monarhie, pretutindeni unde armatele habsburgice s'au ciocnit cu dușmanii lor, ele au fost împrăștiate și nimicite. Dacă Austria n'a pierit încă din lista statelor, vina nu e a devotamentului lor. 1) Imprejurările și stăpânirea Berlinului asupra monarhiei i-au amânat căderea definitivă, dar n'o vor împiedeca.

Cehii nu iartă Habsburgilor că, după ce atâta vreme i-au ruinat și apăsât, au încercat să-i desonoreze făcând din ei complicii unei politici de înșelătorie și sânge. Găfâind sub apăsarea feroce a Germaniei, Boemia încredințează fiilor săi cari au isbutit să treacă granița și să scape din temnița lui Franz Iosif sarcina de a o apăra în fața lumii civilizate și de a-i face cunoscute acesteia revendicările sale.

În numele ei vorbim. Comitetul de acțiune a primit dovezi numeroase despre încrederea națiunii; e sigur că nu va fi desaprobat de ea.

Nici compromis, nici jumătate de măsură.

1) Ce mândrie pe core noi n'o putem avea!

Ceiace cerem azi e statul cehoslav cu totul independent. Austria a încetat de a exista. Strivită de Rusia, învinsă de Serbia,¹⁾ ea n'a găsit altă scăpare decât a primi suzeranitatea Berlinului. Habsburgii nu mai sunt decât valeții Hohenzollernilor. Generalii Kaiserului comandă armatele austriace. Cancelaria Kaiserului își dictează voința diplomaților austriaci; Germanii șterg și ultimul rest al independenței noastre; limba noastră dispăre din viața publică.

Frantz Iosif nici n'a așteptat sfârșitul războiului pentru a ne anunța aservirea. Umilirea supremă pe care ni-o pregătește—n'o primim! Austria și-a proclamat singură abdicarea—și de ea luăm act. Dar adevărații moștenitori sunt popoarele monarhiei de acum înainte moarte.

Războiul actual dovedește tuturor celor ce lungă vreme au refuzat să deschidă ochii asupra adevărului că de aci încolo va fi cu neputință a smulge Austria imperiului german.

Sub forma monarhiei dualiste, ea n'a fost decât un instrument de apărare în mâinile Germanilor și Ungurilor pe care o megalomanie criminală i-a aruncat în brațele acelora; ea s'a împotrivit oricărui progres, a înăbușit cu întreita greutate a unei aristocrații bigote, a unei biurocrații servile și a unei armate antinaționale, jdeile de libertate și independență; a devenit sluga Germaniei și complicea crimelor ei. S'a degradat prin întrebuiințarea obișnuită a falsurilor, a agenților provocatori și a judecătorilor necinstiți; a pervertit pe Soveranii statelor secundare care o înconjură și a plătit unui Ferdinand de Coburg asasinatul poporului său.

În toate timpurile a fost un agent de ruină, de corupție și de moarte. Așa după cum fanatismul lui Ferdinand II a deslănțuit războiul de treizeci de ani, ambiția senilă a neputinciosului lui urmaș a provocat războiul actual.

Dar își va ispăși crima fără nume pe care a făcut-o și pentru care iertare nu poate fi; în căderea ei, va târî și pe Germania imperialistă care i-a ațâțat și i-a exploatat ambițiile nebune.

Rusiei, marea națiune slavă, Angliei care cea dintâi a stabilit normele guvernării națiunii prin sine însăși, Italiei lui Cavour, a lui Mazzini și Ferrero, Franței revoluției,—Boemia își încredințează soarta.

¹⁾ Manifestul a fost scris anul trecut.

Prin aliați, Boemia independentă și grupând în juru-i pe toți fiii ei va fi, împreună cu Serbia definitiv liberală de amenințarea maghiară, un element de echilibru, o garanție a păcii universale, un muncitor folositor în marele atelier al umanității.

(Din „Bulletin des Français résidant à l'étranger“, No. 26 din 15 Noiembrie 1915).

Trad. de **P. P. Stănescu**

BLESTEMUL MORȚILOR!

Domnului N. Iorga

*S'a fost deschis a Cerurilor fașă
Și fulgere au scăpărat în cimitire —
Iar crucile înșepte pe morminte,
S'au clătinat la groaznica schipire —
— A fulgerat un vis din vremuri sfinte!*

*Fiorul lui a zguduit pământul, Library Cluj
Și morții s'au sculat la judecată —
Popor de spectri, îmbrăcat în sânge,
Iși vede țărna lui de câini spurcată
Și geme blestemând și-n noapte plânge:*

*— ...Treziiți-vă, urmași ai lui Traian,
Voi, bravii luptători dela Rovine,
Că steagurile țării ard în pară
Și spadele-s cu lăciu de rușine...
Treziiți-vă, că-i prăpăd la hotare!...*

*La Putna, Voevodu-și cată scutul...
Sculatn-s'a din groapă și Vă chiamă —
Răsună buciumele-n codrii Bucovinii
Și clocotesc în sunet de aramă,
C'au năvălit și-au pustiit streinii!*

*Au, nu vi-s morți sub alte steaguri frași,
Nu-i fără seamăn jalea dela vetre,
Nu-i stinsă candela nădejzii seculare?
Streinii ne gonesc cu plumb și pietre,
Și-n răs ne cântă imn de mormântare!*

Ajuns-a țărna noastră pângărită
 De cruzii și sălbaticii Maghiari...
 Martirii 'și-mpletesc din spini cununa...
 Dar unde-s Șoimii, aprigii vultani
 Ce-au sfâșiat pe vremuri Semiluna?

Urmașii lor s'au îngropat în steme?
 Petrec cu flori și rânjet de orgie?
 N'aud sinistru țipăt al durerii
 Ce țiuie la vatra cea pustie
 Când croncăie 'n văzduhuri corbii serii?

Murit-au oare, sau așteaptă morții
 Să le ridice steagul răzbunării?
 Ne vor lăsa de-apururi în robie,
 Ca să pierim în ghiarele muștrării,
 Loviți, scuipați pe sfânta noastră glie?

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Treziți-vă, Români!... E-a voastră Turda!
 De-o veți lăsa sub pajure streine,
 Veni-vor să vă 'njure blestemații,
 Și vor săpă mormintele ca mâine,
 Și-or sta în lanț și vor robi, Carpații!

De ne-ați lăsat ca să murim cu toții,
 Și ne-ați svârlit și steagul în noroi,
 Rugați-vă la Ceruri ca să piară
 Și cea din urmă floare dela noi,
 Că sunt destule temniți, furci și fiare!

Și-atunci știind că n'avem frați pe lume,
 Să strângem țândările spadelor sfărmate,
 Și pânzele de steaguri ce s'au frânt,
 Și să ni-lăm că nu ne-ați dat dreptate
 Decât prin ștreanguri, temniți și mormânt!...

ORFELINATUL ROMÂNESC DIN SIBIIU

Cunoscuta poetă, d-șoara Helène Vacaresco, a plecat zilele acestea la Paris, cu scopul de a lua măsurile necesare pentru deschiderea spitalului românesc de acolo. D-sa ducea cu sine suma de peste o sută de mii de lei, strânsă în câteva săptămâni dela oamenii cu dare de mână din țară, și din venitul unui bal, organizat anume.

Aproape în acelaș timp o altă domnișoară română din București, una dintre puținele Românce de aici, care a umblat de mai multe ori prin Transilvania și care are multe legături cu cei de „dincolo”,—d-șoara Natalia G. Pruncu, a luat inițiativa de a strânge mijloace pentru orfelinatul românesc din Sibiiu, despre care a publicat și câteva articole prin ziarele din Capitală. Ce e drept, până în momentul de față interesul pe care-l manifestă frații de aici pentru orfelinatul din Sibiiu n'a ajuns la nivelul pe care l-a atins spitalul din Paris, totuși trebuie să spunem că s'a făcut un modest început, care promite să dea roade și dacă nu tocmai așa de bogate, totuși remarcabile.

Până acum s'au făcut înscrieri de aproape 10.000 lei—dintre cari 5.000 dați de doamna Alexandrina Gr. Cantacuzino,—afară de suma pe care a destinat-o d-l N. Iorga din colecta de aproape 19.000 lei, făcută de d-sa în favorul răniților români din Transilvania.

După cât suntem informați, un comitet de doamne originare de aici, din Ardeal și din Bucovina, va începe în curând o vie acțiune pentru strângerea de fonduri pe seama orfelinatului din Sibiiu.

Indată ce chestiunea se pune astfel, credem că nu va fi inimă curată de Român, care să nu simtă durerile și nevoile fraților de dincolo și să nu contribuie la alinarea lor.

O. G.

„UN AN DE ZBUCIUM“

Cetim în „*Neamul Românesc*“:

Revista Ardelenilor, a celor mai talentați și mai muncitori Ardeleni cari s'au refugiat în țară, „Tribuna“, a împlinit un an de viață. E, de sigur, îmbucurător că o revistă, fără ajutoarele bănești dubioase, pe care le oferă susținerea unui partid politic din această țară, fără să fie întreținută decât din abonamente care, credem, nu sunt multe, și din vânzarea cu numărul, în aceste timpuri de materialism revoluționar și stupid, că o revistă plină de cel mai curat idealism și de cele mai nobile idei, a împlinit un an de existență.

Mulți dintre Ardeleni, după venirea lor în țară, s'au opoșit pe la diferite ziare cu tiraj mare, dar din care ziare nu se ridică acel suflu moral înviator al sufletelor pierdute, nu se ridică acele idei cinstite prin care se caracterizează o presă bună și folositoare neamului. «Ardealul vorbește» dela «Epoca» a durat doar câțiva timp, pentru ca, apoi, să se schimbe la alt ziar. Dar nici «România Mare» n'a durat mai mult timp. Cei grupați în jurul imoralului «Adevăr», care nu vrea să știe de nicio normă și nu vrea să cunoască niciun hotăr în alegerea de cuvinte insultătoare la adresa oamenilor muncitori din această țară, au fost și ei molipsiți de atmosfera scabroasă ce domnia acolo pentru ca unii să ceară și «protectoratul rusesc».

Toate acestea ni dovedesc că acești Ardeleni, cari sunt însuflețiți de același datorie de a munci și a fi folositori neamului, că toți acești Ardeleni cari și dau samă de câtă putreziciune este în țara aceasta și câtă muncă trebuie pentru a fi înlăturată, câtă sinceritate își trebuie pentru a-ți alege oamenii lângă cari să lupși și câtă putere sufletească își trebuie ca să poți rezista tuturor tentațiilor pe care le întind partidele noastre politice, nu se pot împăca nici ei cu această stare de lucruri de imoralitate și minciunărie. Ni mai dovedesc că numai ei, muncind aparte fără să se amestece cu partidele politice, pot să ni dea ceva sănătos, pot să-și păstreze idealismul și să ducă lupta cinstită mai departe.

«Tribuna» însăși a remarcat aceasta. Și are cea mai mare dreptate. Lupta aceea îndârjită pe tărâmul național pe care «Tribuna» a dus-o în Ardeal, sacrificiile pe care le-a făcut în interesul neamului nostru de dincolo, ideile nobile pe care le-a apărât totdeauna și le-a ridicat triumfătoare, mândre pe culmile adevărului conform necesităților naționale, visurile naționale pentru care o clipă nu i-a încetat munca, întru chiparea deplină a idealului național, iată ce-a însemnat și ce poate însemna «Tribuna» în aceste vremuri vajnice și răsbunătoare.

Același ideal îl are și astăzi în față, pentru el își consacră luptătorii ei anii frumoși ai tinereții, pentru răspândirea culturii și pentru închegarea sfântă a neamului nostru. (*Și va reuși și aici, dacă va merge fără pârtenire și fără naivitate. — N. Iorga* *) Dreptatea va fi răsbunată, și nu va fi mult până atunci. După această unire națională va urma lupta, pe care noi o ducem și astăzi, de ridicarea țărănimii pe treapta economică pe care o merită și de naționalizare a clasei de mijloc cu totul înstrăinată astăzi. Și ei pot fi tovarășii noștri de luptă.

Urăm «Tribunei», astăzi când împlinește un an de viață, mulți încă înainte cu rezultate bune și folositoare neamului.

N. Bărdescu

*) Și fără prudență exagerată. Nota Red.

PATRU FETE...

Patru fete de mpărat
 Povestesc înduioşat,
 Cu glas blând, tremurător,
 Povestesc încetişor
 Tot de jale şi de dor.

„Sorioane, sorioane,
 Auzit'am d'auzit,
 Că din prag de răsărit
 Făt-frumos cu plete brune
 Va porni curând în lume,
 Cu voinici cu fruntea lată,
 Pe roibi cu coama rotată,
 Ca să-şi caute mireasă
 Mândră, dragă şi aleasă.
 Eu de când am auzit
 Haine scumpe mi-am gătit
 Şi-am rugat şi florile
 Ce se 'ngân' cu zorile,
 Că de-l vor vedea pe cale
 Venind mândru şi călare.
 Să-l trimită şi la mine
 Cu glas cald, cu vorbe bune,
 Că-i dau tot ce am în lume:
 Ochi umbriţi de negre gene,
 Lanuri mândre şi poene,
 Codri şi păduri bătrâne,
 Pacea zilelor de mâne.
 Sunt frumoasă, sunt bogată,
 N'am păreche 'n lumea lată,
 Dacă-o vrea să-i meargă bine
 Să se cunune cu mine“.

„Bine, sorioaro, bine.
 Tu vrei să vie la tine,
 Dar'o aripă de vânt
 Adusu-mi-a ieri cuvânt,
 Că el va veni la mine
 Sermana—ntre ţări străine,
 Căci eu port în al meu sân
 Ce-au avut ai lor mai bun
 Şi în vesela-mi grădină
 Port izvoare de lumină“.

„Sorioane, sunteţi bune,
 Nu aveţi păreche'n lume
 Şi de vorbă nu vi-e silă,
 Dară dac'aşi avea milă,
 Aşi lăsa să se mărite
 Fica zilelor cernite;
 Căci de când nu v'am văzut,
 Doamne câte m'au durut!
 Al durerii negru tort
 M'a înfăşurat de tot
 Şi mă schimbă şi la port;
 Doamne, câte am răbdat,
 Doamne, multe am uifat;
 Viersu'n car' m'a legănat
 Maică-mea când m'a culcat.
 Dac'aveţi suflet de soră
 Lăsaţi-mă să fiu noră
 Mamei cei mai fericite
 Mai frumoase, mai iubite“.

„Sorioane, sorioane,
 Gânduri mari mântuitoare
 Ţesaţi toate trei acum
 Când în lume-i numai fum...
 Dară fie voia voastră,
 Toate dorifi zare-albastră
 Şi poate că vă răsare
 Ziuă bună, ziuă mare,
 Numai mie pe vecie
 Imi va fi zarea pustie.
 Voi vă măritaţi pe rând,
 Numai eu rămân plângând.
 Dară când veţi fi în casă
 Mare, largă şi aleasă
 Şi veţi juca toate hora
 Să vă gândiţi şi la soră,
 Care a avut stăpâni
 Şi creştini şi şi păgâni,
 Care cu biciu o-au bătut
 I-au furat, tot ce-a avut.
 În picioare o-au călcat
 De toate o-au despoiat.
 Ea a plâns, a lăcrimat
 Dară nimănui n'a dat
 Graiu'n care-o-a legănat
 Maică-sa când o-a culcat“.

AMINTIRI DIN ȘCOALĂ

După revoluțiune, în 1852, s'a înființat și în satul nostru prima școală sătească, în care se învăța într'un mod cu totul elementar numai alfabetul cirilic și rugăciunile: Tatăl nostru, crezul, născătoarea, cele zece porunci, cele cinci porunci ale bisericeii, și șapte taine, pe lângă cari eu mai știam de acasă și rugăciunea ingerului (care se crede că-l are fiecare om). Școala se ținea numai iarna, în casa învățătorului. Alfabetul îl învățam de pe table parietale; numai după câțiva ani am văzut și în școala din sat abecedare cu alfabetul numit *civil*, al lui Eliade, cu care în Principatele române se scria întreaga literatură până la 1860. Acest alfabet, în care toate sunetele limbii române erau scrise cu litere latine, și numai pentru sunetele derivate *ă, î, ț, ș, ce, ge*, se păstraseră literele vechiului alfabet cirilic, era mai potrivit pentru scrierea fonetică a limbii, și tipariul era mai frumos fără semnele auxiliare ale sunetelor derivate.

La îndemnul dascălului meu și entusiasm de ideile auzite dela capii mișcării din 48, de cari vorbea totdeauna cu însuflețire, tatăl meu m'a dus la școlile din Blaj, la începutul primăverii următoare, în 1853. Aci, pe lângă cetirea cu cirilice, se învăța încă din prima clasă primară și cetirea și scrierea cu litere latine și germane; scrierea cu cirilice nu se mai învăța.

Deși începusem târziu în semestrul al doilea, meditatorul meu află cătră sfârșitul anului că eu știu mai mult decât cei de cl. I, și ar trebui să fiu în cl. II. Eu, fără să știu, că numai în urma examenului dela sfârșitul anului se poate trece în altă clasă, într'o dimineață din Iunie intru, după vorba meditatorului, în cl. II, care se afla tocmai în fundului ambitului de jos al gimnaziului, unde erau atunci clasele primare sau normale, cum le ziceam atunci. Aci era profesor Ioan Costea, numit Nițu, care la 1820 fusese chemat de G. Asachi la Iași, împreună cu Mamfi, mai târziu canonic, cu Vasile Pop și Fabianu, ca profesori la seminariul dela Socola. Iar în 1821 închizându-se școala din pricina eteriei lui Ipsilante, a venit înapoi. Acum, la 1853, Nițu era un bătrân serios și aspru. Când a intrat în clasă, a judecat mai întâiu pe cei însemnați rău de monitorii lor și cari îl așteptau în picioare la ușă. Pe vre-o doi porunci șefului clasei să-i bată cu vergi. Pe urmă, văzându-mă pe o bancă dinainte, veni la mine:—Dar tu, ce cauți aici la sfârșitul anului? Vezi că n'am ce face cu ăștia, cari au urmat dela început!

Atâta mi-a zis. Dar asprimea, cu care-mi vorbi, m'a făcut să părăsesc școala. De abia apucai să iasă profesorul, și din școală am plecat drept acasă. Tatăl meu, cuprins cu lucrul câmpului, era contrariat că am părăsit școala fără nici un rost. Dar fiindcă eram unicul fiu, nu m'a mai dus la școală, ci mă lua la căratul gră-

ului și la alte lucrări câmpenești, ca să învăț plugăritul, dacă nu mi-a plăcut să învăț carte.

La fuga mea dela școală a contribuit și un fel de nostalgie, deși satul meu era aproape de Blaj; din dealul viilor vedeam casa părintească din sat. La început îmi plăcea noua viață dela oraș. Blajul cu piața lui cea mare și pătrată, încunjurată de zidiri frumoase; catedrala cu două turnuri, numită de popor „mănăstire,” pentru că la începutul școalelor de aci personalul didactic erau numai călugări din ordinul basilitan; apoi frumoasa zidire cu două rânduri a seminarului și gimnaziului din jurul catedralei; sunetul misterios, mai ales seara, al clopotului celui mare din turnul catedralei, care suna orele; mulțimea școlarilor, jocurile lor și umblarea regulată în fiecare zi la școală: toate acestea erau pentru mine o lume nouă. Dar când îmi venea dor de casă, găseam mai plăcută viața dela țară, unde fiecare anotimp are lucrările sale felurite, petrecerile și obiceiurile sale pline de poezie.

În iarna următoare urmam iar la școala din sat. Dar acum eram un fel de ajutor al dascălului; în lipsa lui țineam liniște și examinam elevii și elevele. Eu aveam lecții separate din catechism și din cartea de lectură, manualele mele aduse din Blaj. La îndemnul învățătorului, îndată ce s'a desprimăvărat, tatăl meu m'a dus în acel an din noi' la școală. Profesorul Nițu, la care merserăm acum, mă primi fără examen în cl. II, deși era târziu, în semestrul al doilea.

În cl. III, în care ajunsesem între frunțașii clasei, aveam ca manual de l. română „Compendiu de gramatica română” de Ci-pariu, apărută atunci, în 1855. Când intra în școală inspectorul, bătrânul canonic V. Raț, sau altă persoană străină, pe cari îi întâmpinam cu îndatănatul salut „*laudetur Iesus Christus*,” profesorului îi era fală să ne pună să analizăm și să arătăm din lectură regulile limbei. Aveam ca profesor pe Ioan Popescu, fost mai pe urmă protoiereu în Mediaș, și care a trecut cu noi în cl. I gimnazială ca profesor de l. latină.

În clasele gimnaziale, două cărți au contribuit mai mult la dezvoltarea mea intelectuală, în ceiace privește concepțiunea lumii materiale: în cl. I cursul de cosmografie, care ni se predă ca parte integrantă a geografiei de Ioan Anțoneli, mai târziu fost canonic metropolițan; și în cl. IV revista „Isis sau Natura,” redactată în București de profesorii Anania și Iuliu Baraș, un admirator vulgarizator al științei. Această revistă, împreună cu alte cărți românești, o aveam dela profesorul nostru de l. română, Aron Boer, fost mai târziu protoiereu în Aiud. Din cosmografie și din Isis am învățat a cunoaște întocmirea sistemului planetar, originea și rangul planetei noastre între stelele ceriului. Ceriul, care până atunci mi-l închipuiam ca o piele întinsă de-asupra capetelor noastre, cum zice psalmistul, până unde se atinge cu pământul, și de-asupra căreia se află împărăția cerească și tronul celui atotputenic, acum vedeam că nu e decât o iluziune optică, produsă de culoarea al-

bastră a oceanului de aer, care încunjură pământul. Și când învățam istoria biblică, deși aveam nota cea mai bună la religione, nu mai credeam toate minunile, cari ni se spuneau acolo... De unde până la intrarea mea în școală eram bigot de religios, până la absolvirea liceului ajunsesem aproape păgân,... păgân cu mintea, în înțelesul lui Cicerone și Virgiliu, și în timpul modern al lui Goethe și Schiller, iar nu cu inima, pentru că ideile și simțimintele morale de dreptate și iubirea de aproapele le-am învățat în casa părintească, iar nu din cărți; știința n'a putut decât să le desvoalfe. Studiul filosofiei la universitate, citirea operelor lui I. Michelet, Edgard Quinet, Herder, și pe urmă a idealiştilor germani, în special a lui Kant și Schopenhauer, în loc să innăbușe, mi-au dezvoltat simțământul innăscut al religiosității și au completat concepțiunea mea despre univers.

Dela Aron Boer, dela Ioan M. Moldovanu, și dela alți profesori, cari aveau bunăvoință de a ne împrumuta cărți românești, am învățat a cunoaște pe cei mai însemnați scriitori români, pe Dimitrie Bolintineanu, G. Sion, V. Alexandri, dela cari știam multe poezii și părți întregi de proză pe din afară. Mi-aduc cu plăcere aminte de farmecul ce găseam în citirea „Lacrimioarelor“ și altor poezii, de cari îmi făcusem o bogată colecțiune începând de prin clasele inferioare. Și citirea lor și acum îmi deșteaptă simțiminte adânci, cari numai în rare poezii le gălesc. Eram prin cl. VI și VII, când A. Boer ne aducea în clasă și ni-o da și pe acasă „Revista Carpaților“ a lui G. Sion, în care admiram, între altele, „Suvvenirile contemporane“, un fel de autobiografie a autorului, și primele poezii ale lui Haralamb Grandea, intitulate de Sion „preludii“, scrise de un tânăr precoce și cari promiteau României un mare poet.

Când eram în cl. VIII începui a învăța l. italiană după bogata gramatică a lui Fornasari, în l. germană, primită ca dar dela profesorul meu de l. elină și mai târziu fost coleg la liceul din Craiova, Ioan Faur. După modelul acesteia am făcut mai târziu și manualul meu de l. italiană, de care aveam trebuință inevitabilă ca profesor titular de aceasta limbă.

Librărie nu era în Blaj pe atunci, nici bibliotecă publică, afară de a liceului, unde nu aveau intrare decât profesorii sau alți oameni de știință. Ca să ne cumpărăm noi, școlarii, cărți de aiurea era greu și pentru cei mai mulți imposibil; pentru că rar se

Întâlnea dorința de citire, care o aveam mulți, cu darea de mână. Astfel, pe lângă manualele de școală, mai toate germane,—românești nu erau decât geografia lui Antoneli, istoria naturală a lui S. Mihali, gramatica și poetica lui Cipariu, — și pe lângă cărțile primite ca premii, singurele noastre izvoare pentru cunoașterea literaturii și istoriei naționale, care lipsea din programa oficială a liceului, erau cărțile împrumutate dela profesori. Lecturile făcute în orele libere din baladele lui Bolintineanu și din „Florile Bosforului“, din „Doine și Lăcrimioare“, din „Istoria pentru începutul Românilor“ de Petru Maior, din „Istoria Românilor din Dacia superioară“ de A. Papiu Ilarianu, mi-au rămas ca plăcute suveniri din acei ani.

Necesarele de școală, hârtie, cerneală, condeie, creioane, le cumpăram dela cele două magazine comerciale al lui Daniel armeanul și al ungarului Kövrig, singurele care erau pe atunci în Blaj, afară de băcănia unui orășean român și de farmacia lui Schissel. Orășenii mai toți erau meseriași români, cari își vindeau manufacturile Joia în piață și la târgurile anuale; unii erau și proprietari de pământ sau de vii.

Așezăminte culturale nu erau decât liceul, numit în Austria gimnaziul superior cu 8 clase, școala primară cu 3 clase, în localul liceului, și seminariul sau facultatea teologică cu 4 ani, în care se primeau numai maturizânți sau bacalaureați. Când era trebuință, se deschidea și un curs de teologie morală de doi ani, care se ținea în partea de cătră stradă a castelului metropolitan. Aci se primeau tineri, și chiar oameni însurați, cu orice fel de studii. Blăjenii, când îi vedeau mergând la școală cu cartea cea mare, „Moralul“, subsuoară, îi numeau popardoși sau berbeci.

Încă dela începutul școalelor din Blaj, de pe timpul episcopului P. P. Aron, și mai regulat dela Gregoriu Maior, se da școlărilor pâne sub nume de „țâpei“ dela curtea episcopoească, cum se dau și azi, dela venirea mitropolitului Vancea. Pe timpul meu lipseau țipăii. Școlarii mai săraci din clasele primare și chiar din clasele inferioare ale gimnaziului, cari aveau câte un frate sau vreun cunoscut în teologie, mergeau la ameazi și seara în seminar, și așteptau la ușa refectoriului, de unde li se da câte un castroș de ciorbă și alte mâncări.

Un gol în programa de atunci a studiilor gimnaziale, gol pe care l-am simțit toată viața, era lipsa gimnasticeii, a desenului, a

fisiologiei, a chimiei și a istoriei naționale, care nu era îngăduită de guvern.

Gimnastica o înlocuiam prin jocurile de mișcare, mai cu seamă prin jocul de-a ogoiul, de-a cotca sau de-a mingea în orele libere. Joia după amiază și Duminică era plin râtul sau livada din jos a Blajului de scolari la asemeni jocuri. Muzica ni se făcea o oră pe săptămână, Sâmbăta dela 4 — 5, însă fără note. Invățam numai cântece bisericesti și cântece naționale. Maestru de muzică ne era la început un student în teologie, Vincențiu Nemeș, astăzi preot în Sămartinul sărat; mai târziu veni preotul Nicolae Begnescu, renumit pentru frumusețea vocii sale, și pe care mitropolitul Șuluț îl adusesese din munții apuseni, ca să formeze corul catedralei.

Dela acest curs, care se făcea în sala cea mai mare a liceului, în etagiul al II, unde încăpeam câte 4 clase, și care era pentru mine ca o sărbătoare de și nu aveam talent pentru muzică, mi-a rămas în minte o scenă ciudată. Intre colegii mei de cl. I era unul mai mare de vârstă, Socani, fecior de bani gata, care umbla nemțește, îmbrăcat elegant și care făcea curte domnișoarelor. Dela el am învățat cântecul „Eu sunt tânăr cum vedeți, cu sângele 'nfocat“. Intr'o Sâmbătă, la ora de muzică, Socani se așeză în banca întâia, și turbura mereu liniștea. Profesorul se repede la el, ca să-l pună la regulă.—Să nu dai, d-le, că te arunc pe fereastră! îi răspunde elevul sculându-se în picioare. Atunci Begnescu chiemă pe Antoneli, profesorul dirigant al clasei I, care luă pe elev și-l puse la arest. Blânzi și modest, cum eram, fiind mai toți fii de țărani și de preoți, noi rămăserăm mirați de îndrăzneala acestui coleg. De altfel aveam și noi simțul demnității. Odată, în cl. a VI, un profesor tânăr, venit atunci dela Viena, nemulțămît de purtarea unui elev, îi adresă vorba „măgariule!“ Toată clasa începuse să murmure, în semn de protestare în contra acestei ocări, adresată unui școlar de cl. VI.

M. Strajan

CRONICA

Politice și Culturale.

D-1 P. P. Carp la Brașov.—In drumul său spre casă, d. P. P. Carp a petrecut câteva ore și în Brașov. Nu știm cum s'a făcut de în acest răstimp nu s'a întâlnit cu niciun singur Român de acolo, ci a avut norocul să dea față numai cu corespondentul ziarului unguresc „Brassói Lapok“, căruia i-a declarat între altele, următoarele lucruri, pe cari le redăm după „Gazeta Transilvaniei“ (No. 22):

Pe cât de filo-rus a fost poporul nostru pe timpul când Rușii erau în Carpați, pe atât s'a schimbat această ținută în urma luptelor victorioase ale puterilor centrale. Pot constata cu toată liniștea, că sentimentele filo-ruse nutrite de o bună parte a poporului nu numai că s'au răcit, ci *poporul urmărește cu sentimente de tot prielenești acțiunile Puterilor centrale.*

In ce privește atitudinea viitoare a Românicii, pot spune numai atât, *că aceasta va fi direcțională exclusiv numai de împrejurări și niciodată de sentimente.*

Un epilog al alegerii de la Galați.—Părintele Ludovic Cosma, din Galați, care e unul din cei mai luminați și mai harnici preoți din țară, a fost destituit din postul său de confesor al garnizoanei din Galați, pe motiv că în pragul alegerii de deputat de acolo, a iscălit un manifest în favoarea candidaturii păr Lucaci.

Așteptăm acum decorarea d-lui Galaaction care e defensor eclesiasitic, și care se știe ce politică națională face la „Libertatea“.

O broșură a unui francez despre Românii din Transilvania.—Cetim în „Bulletin de l'Institut pour l'etude de l'Europa sud-oriental“, redactat de d. N. Iorga (No. 10--12 din 1915), următoarele aprecieri asupra broșurei d-lui G. Lacour-Gayet: *Les Roumains de Transylvanie sous le joug magyar.* (Paris, 1915): „Conferința d-lui Lacour-Gayet este clară și de o simpatică inspirație. Cele câteva pagini ale ei cuprind, în linii mari, ceace trebuie pentru a putea da publicului mare francez asupra acestui subiect cunoștințele necesare. Cuvinte foarte prudente ale d-lui Louis Barthou încheie această cărticică“.

Balul mascat al scriitorilor români.—Citim în ziare următoarea informațiune:

«Una din cele mai frumoase serbări ale actualului carnaval este fără îndoială balul mascat și costumat organizat de Societatea Scriitorilor Români.

Sala teatrului Național va fi transformată cu totul în seara de 20 Februarie când are loc Balul.

Miile de becuri, covoare de Persia în valoare de 100 mii lei vor da un aspect deosebit vastei săli a Teatrului Național».

Ce fericire să trăiești în astfel de vremuri, și să-l vezi pe Galaaction mascat ca Argezi, pe Argezi mascat ca Cocea, pe Cocea mascat ca de Herz și a. m. d. având drept cadre: covoare de una sută mii lei!

Cu astfel de scriitori ne putem aștepta la cele mai strălucite succese. La anul viitor ei vor apărea probabil într'o sală căptușită cu covoare în preț de 200.000 lei!

A. S. R. Principele Carol și Aurel Vlaicu.—Revista „Convorbiri Literare” își începe al 50-lea an de apariție cu un frumos articol scris de Principele moștenitor al României, A. S. R. Carol. Articolul intitulat: «Doi prieteni», tratează despre cei doi mucenici români ai aviației române: Vlaicu și Negel, pe căr A. S. R. i-a cunoscut atât de bine și i-a îmbrățișat cu atâta drag.

Oricine va citi acest omagiu adus celor doi îndrăzneți înfruntători ai văzduhului, cari au scris cu sângele lor o pagină dintre cele mai frumoase în istoria năzuințelor noastre, va simți o sinceră bucurie în inima sa, văzând pe moștenitorul Tronului închinându-se memoriei celor ce s'au jertfit pentru o idee și pentru neamul pe care au avut să-l servească.

A. S. R. nu scrie ca un principe, ci ca un Român. El vorbește despre „strămoșeasca sală a neamului” pe care cei doi prieteni voiau să o întindă prin isprăvile lor, peste țări și mări,—și regretă că au murit așa de curând, înainte de a fi dus «departe, peste hotare, falnicul nume de Român».

Verbește cu entuziasm despre trecerea lui Vlaicu în Bulgaria pe timpul campaniei dela 1913, și regretă că mașina lui n'a mai rezistat cel puțin încă un ceas, în acea sombră zi de toamnă, care ni-a răpit răpit pentru totdeauna pe zburătorul din Ardeal. „El ni-ar fi arătat că se pot trece Carpații”.

Am citit cu emoție acest articol al A. S. R. și mi-am zis în gând: Dă Doamne ca ce n'a putut face Vlaicu, să facă Principele de Coroană al României!

N. Bălcescu către V. Alexandri la 1847.—Dintr'o scrisoare a lui Bălcescu, tipărită în „Convorbiri literare”, reținem aceste admirabile rânduri de patriotism: „Nenorociți sunt acei ce concentrează toată puterea lor de a iubi într'o dragoste intimă asupra unui obiect rar de găsit, între trecătoriu și pieritoriu, când îl găsim. Pentru ce să nu ne întoarcem dragostea noastră toată asupra unui obiect mare și nepieritoriu? Și ce e mai mare pentru om, decât țara sa? Să nu ne mai trudim dar a alerga după fericirea intimă, o nălucire ce tu nu vei mai putea găsi, ce eu n'am găsit niciodată, și pe care e multă vreme de când n'o mai caut. Să întoarcem ceace n-a mai rămas din dragostea noastră, s'o întoarcem către țara noastră. *România* va fi iubita noastră. Într'insa și printr'insa să reînnoim și să întărim frăția noastră”.

Anul școlar în Ungaria.—Ziarele de dincolo aduc știrea că în școlile secundare din Ungaria anul școlar curent se va termina pe la jumătatea lui Aprilie. Elevii de clasa VIII nu vor mai da de astă dată examenul de maturitate, ci li se va da pur și simplu un fel de certificat de absolvire, care va echivala cu cel de maturitate.

Cindătenii.—Cetim în «Universul» din 31 Ianuarie a. c. următoarele informațiuni:

„Astăseară e la Dacia balul dat de comitetul pentru recliădirea bisericii Sf. Dumitru-Colentina din Capitală».

Un bal pentru o biserică!

A doua:

„Preotul Pavel Savin a fost numit profesor definitiv la Seminarul Veniamin din Iași».

Și părintele Savin e *director* la acel Seminar de peste 10 ani!!

O neînțelegere.—Cineva îi face, în „Convorbiri literare” (1916 pg. 118), cap de acuzație d-șoarei Maria Cunțan pentru această strofă :

*Ce-ni poate da mie 'mpăratul
Ori neamul pentru care-i dus?
Bordecul mi-e străin—și satul,
Ba chiar și Dumnezeu de sus.*

Cronicarul bătrânci reviste găsește că această poezie cuprinde „idei și sentimente neașteptate și—regretabile, în deosebi pentru o ardeleancă”.

Noi credem că cronicarul care a scris aceste rânduri a înțeles greșit poezia și că-i face autoarei o mare nedreptate. D-șoara Cunțan, când a scris aceste versuri, a știut bine că „neamul” pentru care s'au dus la războiu Românii din Ardeal nu-i neamul românesc, ci un neam dinșman. De aceea nu așteaptă nimic dela acest neam, care ne-a pustii și bordecul și satul și tot.

Probabil cronicarul n'a cetit cu atențiune poeziile d-șoarei Cunțan, căci s'ar fi convins că în acestea se găsesc simțiri patriotice exprimate mai frumos decât de câtră oricare altă poetă a neamului.

Viitoarea orientare a politicii românești.—În opinia noastră publică se urmărește cu prea puțină atențiune activitatea publicistică a d-lui Tache Ionescu desfășurată în ziarele *La Roumanie* și reprodusă în *Acțiunea*. Adesea articole foarte importante scapă și ziarelor de tiraj, fără a fi reproduse și comentate după cuviință. Este drept că d. Tache Ionescu se ascunde sub masca anonimului, dar cunoscătorii stilului său clar, simplu și ușor, ghicesc cu înlesnire pe autor.

Un astfel de articol prea puțin remarcat a fost articolul din No. dela 22 Ian. a. c. intitulat *Evidența*. „Fatalitatea istorică”, spune D-sa, care e tot pe atât de cu neputință să se schimbe precum e copilăros să se ignoreze, a stabilit o ostilitate între Români și Maghiari pe care nicio bunăvoință, nicio renunțare, nicio lașitate n-ar putea-o face să dispară.

Din această ostilitate decurge, printr'o impecabilă logică, că toți cei cari se apropie de Maghiari sunt vrășmașii noștri, după cum toți cari se depărtează sânt prietenii noștri. Și cum Germania și-a asociat pe unguri, autorul spune următoarele despre relațiile noastre cu această putere: «Aceasta alipire a Germaniei de Unguri care și-a primit expresia culminantă în ziua când Wilhelm a strigat la Budapesta în ungurește: *Eljen a Király!* (trăiască Regele!) a împiedicat și va împiedica pentru totdeauna să existe o adevărată prietenie între Germania și Români. Prin faptul că sânt protectorii vrășmașilor noștri istorici, Germanii sânt vrășmașii noștri, cu voia sau fără voia lor”. Încheierea autorului e că România, fiind strânsă între doi vrășmași, la nord și la sud (Ungurii și Bulgarii), nu găsește puțința unei amiciții, unui sprijin decât în Orient—bine înțeles noi vorbim de vecinii noștri teritoriali și nu de statele îndepărtate. *Sprțjiunul rus, alianța cu Rusia*, întâ cartea forțată a situațiunii noastre geografice și a dezvoltății noastre istorice. Câteva rânduri mai jos încă odată: „Salvarea Regatului, baza independenții aceste rase, nu poate fi decât în alianța cu Rusia”.—Oricare ar fi părerea noastră relativ la aceste concluzii, ele trebuie reținute pentrucă vin dela unul din foștii și poate viitorii guvernanți ai țării.

Războiul actual și urmările lui pentru viața morală a omenirii.—Acesta este titlul unei conferințe pe care a ținut-o d-l N. Iorga la 21 Decembrie a. t. în Galați, și care acum a apărut și în broșură. (Vălenii de munte, 40 pg. 50 bani). D-l Iorga analizează în această conferință, peste faptele săvârșite în războiu, sufletul care s'a manifestat la câteva popoare beligerante. D-sa constată „o deosebire între biruința *din afară* a poporului german și între biruința *din lăuntru* a poporului francez. Biruința din afară a poporului german va ținea cât vor ținea ultimele forțe care se păstrează într'un corp național slăbit prin biruința sa însăși; biruința din lăuntru a poporului francez este un capital veșnic pentru sufletul acestei nobile națiuni și e un dar făcut omenirii întregi. (36 pg.)

Conferința d-lui Iorga e plină de idei înalte, care nu se pot resuma în câteva cuvinte. Trebuie citită broșura însăși.

Istoria Românilor din Transilvania în franțuzește.—D-l N. Iorga a avut ideea fericită de a prezenta istoria Românilor din Transilvania în limba franceză, pentru a o face astfel accesibilă tuturor străinilor cari se interesează nu atât de trecutul nostru, ci, în legătură cu el, de problemele actuale ale neamului nostru.

Din această istorie a apărut în zilele din urmă vol. I, sub titlul: *Histoire des Roumains de Transylvanie et de Hongrie, Bucarest, 1915, 412 pg.*, prețul lei 3.50. El e o prelucrare, mai completă și mai unitară, a vol. I din Istoria românească a Ardealului, apărută anul trecut. Expunerea e limpede și ușoară și credem să fie citită cu interes de publicul străin.

Așteptăm să apară și vol. II, pentru ca să revenim mai pe larg asupra întregii opere. Și până atunci, aducem mulțumirile noastre d-lui Iorga, pentru marele serviciu pe care-l face cauzei naționale prin publicarea acestei cărți.

Maghiarizarea orașului Fiume. — Am arătat în mai multe rânduri visurile Ungurilor cu privire la maghiarizarea Ungariei întregi, după războiu. Dăm acum câteva rânduri dintr'un articol al ziarului, „Pestü Hirlap“, (1 Februarie n.) cu privire la planurile de maghiarizare a orașului Fiume.

„Nu vom să forțăm chestii gingașe sau grele. Nu vom de exemplu să scormonim dreptul limbii statului în armată. Căci doar viața practică, necesitățile zilnice ale războiului de fapt au introdus deja la miliția ungară limba maghiară. Interesul strategic s'a întâlnit în tranșee cu dorința națională și acolo s'au înțeles una pe alta.

„Acum vorbim numai de o parte a țării, în care introducerea exclusivă a limbii de stat tomnat în decursul războiului este cât se poate mai oportună și nu poate atinge nici chiar o susceptibilitate îndreptățită. Italienii din Fiume din nou au făcut declarațiuni patriotice, că se separă de Talienii cari duc contra noastră un războiu detestabil. Așa dară cu comunicațiile acestor verbale de creștință față de stat se potrivește acea reformă faptică ca să facem să ajungă limba de stat în dreptul ei în Fiume începând dela administrația orașencască și prin școli până în sala de ședințe a tribunalului. Căci în adevăr ar fi un lucru de neînțeles ca după războiu să se tolereze pe pământ maghiar un oraș italian.

Cu milioane de bani maghiari am ridicat singurul oraș-port maghiar, cu sângele de sute de mii de soldați maghiari îl apărăm contra Italianilor, așa dară e cu drept, e natural și la timpul său să ne nizuim să și maghiarizăm orașul Fiume."

Evoluția unei reviste școlare.—„Revista generală a învățământului”, înființată la 1905 de regretatul Spiru Haret în scopul de a combate politica școlară greșită a ministrului M. Vlădescu, după o viață de 10 ani s'a reorganizat, adoptând un program de activitate mai larg. De unde până aci ea era privită ca o revistă pedagogică a partidului liberal, astăzi ea declară, într'un nou program de muncă, publicat în n-rul de pe Ianuarie, că va îmbrățișa problemele de școală ale întregului nostru neam.

Cu prilejul reorganizării revistei au intrat ca membrii noi în comitet d. G. Țițeica, profesor universitar și membru al Academiei române, care a fost ales director, d. Dr. I. Simionescu, membru al Academiei române, profesor universitar și secretar general al ministerului de culte, d-l I. Scurtu, profesor secundar și d. O. Ghibu, membru în comitetul de redacție al revistei noastre.

Primul număr apărut-sub îngrijirea noului comitet, cuprinde articole de, G. Țițeica, I. Atanasiu, rectorul universității din București, N. Iorga, C. Daminovici, I. Cioranescu, I. Almăjan, I. Ionescu, P. Stănescu, I. Scurtu și O. Ghibu.

Cine va fi noul mitropolit la Sibiu.—Conform Statutului Organic al bisericii ortodoxe române din Transilvania, pentru scaunul mitropolitan, rămas vacant, trebuie să se facă alegerea de nou mitropolit în curs de trei luni. În acest răstimp se aleg pentru congresul național-bisericesc electoral, pe lângă cei treizeci de deputați din arhidieceză, alți treizeci, așa că congresul electoral constă din 120 de membrii (30 din dieceza Aradului și 30 din a Caransebeșului). Congresul care se va ține la Sibiu, va fi condus de episcopul dela Arad, ca cel mai bătrân dintre episcopi. În lista candidaților se pot lua toți demnitarii bisericii. Candidatul care va avea majoritatea de voturi se consideră ales și se recomandă președintelui spre întărire. Nici guvernul, nici Regele nu poate numi pe cineva mitropolit, decât dacă acesta a întrunit majoritatea voturilor.

Candidați la scaunul de mitropolit vor fi în cazul cel mai extrem, cinci înși și anume: cei doi episcopi, P. S. I. Pap dela Arad și Dr. Miron Cristea dela Caransebeș, apoi vicarul arhidiecezan Dr. Ilarion Pușcariu (care însă e bolnav, în cât nu credem că va primi să fie candidat), arhimandritul Dr. Eusebiu Roșca directorul seminarului din Sibiu și Vicarul V. Mangra dela Oradea mare.

Noi credem că va fi ales și confirmat păr. Cristea dela Caransebeș. Nu ne putem închipui să se găsească un congres care să-l aleagă pe Mangra. Nu numai pentru politica lui, ci pentru întreaga lui viață din ultimul timp, care nu-l poate nici de cum recomanda pentru scaunul mitropolitan.

De altfel chestiunea cu Mangra e mult mai interesantă și ea ar putea da naștere la complicațiuni ciudate. La 1903 el a fost ales episcop la Arad, dar n'a fost confirmat de Regele. Întrebarea e acum: poate fi mitropolit un om care n'a fost găsit potrivit pentru un scaun de episcop? Dacă da, atunci în loc de cinci candidați, am putea avea șapte, și adecă și pe păr. Filaret Musta și Dr. Traian Bădescu, cari ambii au fost aleși la 1909 episcopi la Caransebeș, dar n'au fost confirmați de Regele.

Un nou mijloc de zăpăcire a opiniei publice.—În orașul „Unirei“ a început să apară un nou organ de politică națională integrală. După „Cuvântul meu“ al d-lui Al. Macedonsky, care s'a oprit la nr. 1, iată că apare acum la Iași un nou „Cuvânt“, cu acelaș program: contra neutralității și pentru politica de posibilități.

În n-rul 1 al revistei „Cuvântul“ întâlnim două nume, pe acela al d-lui Costin G. Sturza și pe al d-lui I. Petrovici profesor de Logică al Universității din Iași. D-l Sturza scrie un articol intitulat: „Contra neutralității“, în care susține că României nu-i e permis să rămâie neutră până la sfârșit, ci trebuie să intre în războiu, alături de acele puteri care îi ofer șanse că va putea recăștiga o parte de pământ românesc stăpânit de străini. «Personal—zice d. S.—scriitorul acestor rânduri își apleacă toate simpatiile sale către soarta Quadruplei. Nădăjduesc să se întoarcă soarta războiului, să putem cuceri cu orice jertfă, Ardealul și Bucovina.

Dar nu ne stăm a spune,—cu riscul de a fi atacați și din una și din cealaltă tabără de partizanii exclusiv ai uneia sau celeilalte jumătăți de ideal național,—că dacă norocul armicilor se hotărăște în favoarea puterilor Centrale, noi nu trebuie să rămânem pe loc, scăndind femeiește pe ruinele iluziilor noastre, ci trebuie să cucerim, cu prețul acelorăși sacrificii, Basarabia“.

Am înțeles!

Aceeași teză o dezvoltă d. I. Petrovici în articolul d-sale «Evoluția mișcării iredeptiste».

Mărturisim că dela profesorul de Logică al Universității din Iași ne așteptam la altă logică decât aceasta, care, în loc să contribuie la înlăturarea zăpăcii generale din țară, o face să crească și mai mare.

Cine crede că prin astfel de reviste în doi peri ajută cauza națională e sau un naiv, sau un om de rea credință.

Cărți primite la Redacție :

N. Iorga: Albania și România. (Lección de deschidere ținută în București la Institutul pentru studiul Europei sud-estice, în ziua de 31 Ianuarie 1915. Vălenii de munte, 1915. 15 pg. 50 bani.

N. Iorga: Ce înseamnă popoare balcanice. Conferință ținută la Ateneul Român în ziua de 13 Decembrie 1915. Vălenii de munte, 1916, 48 pg. 50 bani.

Poșta Redacției :

D-lui C. A. Bârlad.—Am dorit să vă cunoaștem adresa ca să știm unde să vă scriem, la nevoie. De-ocamdată n'avem nimic deosebit de comunicat, doar atât, că ne place cum scrieți. Mulțumim pentru rândurile prietenești, și așteptăm ce ne-ați promis.

D-lui E. R. în B.—Corectura se face la Craiova. Dorința Dv. o vom comunica amicilor de acolo. Poezia am primit-o, dar trebuie s-o ținem pentru n-rul viitor. O frățască strângere de mână dela toți tovarășii de redacție.

D-lui P. P. Stănescu, Loco.—Vă mulțumim din inimă, și vă rugăm să ne mai trimiteți astfel de contribuții interesante.

LIBRĂRIA PAVEL SURU

85 — Calea Victoriei — 85
(vis-a-vis de Biserica Albă)

Are două secții:

I) **Librăria propriu zisă**, cuprinzând tot felul de cărți române și streine și în special de cuprins religios; tot felul de rechizite școlare. Librăria se însărcinează a procura orice carte română sau străină și s'ar cere. Autorii de cărți religioase sunt rugați să trimită librării operele lor spre a fi vândute.

II) **Secția cultului** conținând: vesminte bisericești, candelă, potire, discuri, cădelnițe, icoane de tot felul simple și îmbrăcate și tot felul de obiecte bisericești făcute din stofele și metalele cele mai fine. Prețurile mai avansate ca oriunde.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A apărut:

ATACUL

însemnările din războiu
ale unui soldat român din
armata Austro-Ungară

de **Cassian R. Munteanu**

Prețul lei 1.50. — A se cere la toate librăriile din țară.

Abonați, cetați și răspândiți

„LIBERTATEA“ (DIN ARDEAL)

Cea mai bună gazetă pentru popor

Redactată de Părintele **I. MOȚA** (din Orăștie).

— Redacția și Administrația: București, Str. Fântânei 100. —

Abonamentul foii „Libertatea”, cu adaosul ei literar. Foia interesantă la un leu,
este: lei 6 pe an, lei 3 pe 1/2 an.

Toate cererile de abonament, schimbările de adrese, reclamații asupra numerilor neprimite, plata abonamentelor se vor face la Administrația revistei: Craiova, Tipografia „Ramuri”, Str. Liceului No. 5.

ABONAMENTUL :

1 an — 10 lei

|

6 luni — 5 lei